

زاهار یا استانکو

بازی بامرگ

ترجمه‌ی دکتر محمدعلی صوتی

پیشگفتار مترجم

زاهاریا استانکو برای خوانندگان فارسی نامی آشناست و این همه را به احمد شاملو مدیونیم که با ترجمه بی نظیرش از پابرهنه‌ها، این نویسنده جهانی را به ما شناساند. رمان بازی با مرگ در حقیقت دنباله داستان زندگی «داریه» قهرمان داستان «پابرهنه‌ها» است. شاملو در آغاز پابرهنه‌ها مقدمه‌ای جامع درباره استانکو و آثار وی آورده است. آنچه در اینجا می‌آید، بعد از اشاره به نکات برجسته زندگی پرفراز و نشیب استانکو، درباره رمان حاضر به بحث خواهیم پرداخت.

زاهاریا استانکو شاعر، روزنامه‌نگار و رمان‌نویس مشهور رومانی در هفتم اکتبر ۱۹۰۲ در دهکده «سالچیا» Salcia در منطقه «تله اورمان» در خانواده‌ای دهقان به دنیا آمد. پس از اتمام دوره ابتدایی در زادگاهش، روزگار دربدریش آغاز شد؛ مدتی پادوی یک سیگار فروش و چندی کارمند جزء اداره پلیس بود. در بیست و شش سالگی در شهرک «روشور» - ده - وده «Rosior de Vede» دوره

دبیرستان را تمام کرد.

در ۱۹۳۳ موفق به اخذ درجهٔ لیسانس در ادبیات و فلسفه شد. به علت فعالیت‌های ضد فاشیستی‌اش در طول جنگ دوم جهانی اسیر آلمان‌ها گردید. بعد از پایان جنگ و رهایی کشورش از زیر یوغ فاشیسم، با تمام نیرو در خدمت بازسازی کشورش درآمد. او در طول فعالیت‌های سیاسی‌اش عضو کمیتهٔ مرکزی حزب کمونیست رومانی، عضو شورای دولتی و نمایندهٔ مجلس ملی بود. از سال ۱۹۵۵ به عضویت آکادمی رومانی درآمد. وی بارها به ریاست «کانون نویسندگان رومانی» انتخاب شد. استانکو در پنجم دسامبر ۱۹۷۴ درگذشت.

زاهاریا استانکو فعالیت‌های ادبی و روزنامه نگاری خود را در اوایل دههٔ سی آغاز کرد. وی با انتشار نخستین مجموعه شعرش به نام «شعرهای آسان» جایزهٔ کانون نویسندگان را در ۱۹۲۷ به خود اختصاص داد. بعدها دفترهای شعر دیگری از او به چاپ رسید: «سفیدی‌ها» (۱۹۳۷)؛ «زنگوله‌های زرین» (۱۹۳۹)؛ «درخت سرخ» (۱۹۴۰)؛ «علف وحشی» (۱۹۴۱)؛ «سال‌های دود» (۱۹۴۴). در آخرین دفترهای شعر او، سروده‌هایش آمیزه‌ای از خلاقیت هنری و آگاهی‌های اجتماعی اوست.

در همین زمان، استانکو به دنیای روزنامه نگاری قدم گذاشت و همگام با نویسندگان آزادیخواه و متعهد به نویسندگی پرداخت، فعالیت‌های پیگیر او در بین دو جنگ جهانی در زمینه روزنامه‌نگاری، او را هر چه بیشتر با واقعیات زندگی اجتماعی آشنا کرد.

انتشار رمان «پابره‌ها» در ۱۹۴۸، استانکو را به عنوان یکی از بزرگ‌ترین نویسندگان معاصر رومانی معرفی کرد. این کتاب به همراه رمان «سگ‌های گله» منتشر شد. استانکو در این دو کتاب، زبان

گویای رنج‌های روستاییان قبل از جنگ جهانی اول است، صفحات زیادی از ادبیات رومانی به تشریح استثمار و بهره‌کشی روستاییان اختصاص یافته، اما تعداد کمی از آنها این چنین دقیق به ثبت زندگی سراسر فقر و نومییدی آنها پرداخته است.

«داریه» با همه تجربیات تلخش از زندگی، قهرمان بسیاری از داستان‌های استانکوست. داریه در عین اینکه راوی این داستان‌هاست، به عنوان وجدان بیدار مردم رومانی قلم بر کاغذ می‌گذارد، وی همه خصوصیت‌های یک روستایی فقیر و بی‌چیز و از بی‌چیزی به غم نشسته را داراست: غم نداشتن زمین، دلهرهٔ فردای تاریک و اندوه محروم بودن از کمترین مزایای یک زندگی انسانی. این همه سبب می‌شد که روستایی از خاک ببرد و قدم در راه بی‌فرجام بگذارد، و برایش فرقی نکند که از کجا و چطور لقمه نانی به دست آورد. شهر و ده برایش یکسان است؛ حتی نسبت به تبعید در کشورهای بیگانه هم بی‌تفاوت می‌شود. با همه اینها، همیشه یادآوری زادگاهش و هم‌ولایتی‌هایش، و مزهٔ تلخ زندگی فقرآلود روستا، چون خاری در ذهنش می‌خلد. «داریه» در اندیشه‌های تنهایی و گاه فیلسوفانه‌اش عمیقاً به خاک و زمین وابسته است. وی همه اتفاقات دوروبرش را با شیوه‌ای رئالیستی تجزیه و تحلیل می‌کند و آنها را با اساطیر رومانی پیوند می‌دهد. داریه در خلال این عبارات همواره با خود در جدالی بی‌امان است و در ورای آنها داریه ضعیف و ناتوانی را می‌بیند که ناگزیر از گذراندن زندگی در جامعه‌ای به دور از مساوات و نابرابری‌هاست. اما همین داریه، لنگان لنگان در بهتر کردن و عادلانه‌تر کردن زندگی کسانی تلاش می‌کند که مانند او از این نابرابری‌ها رنج می‌کشند.

رمان «بازی با مرگ» از لحاظ موضوع، در بین رمان‌های